

Věc C-328/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

25. května 2023

Předkládající soud:

Oberster Gerichtshof (Rakousko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

25. dubna 2023

Žalobci:

J

A

Žalované:

Reisebüro GmbH

R GmbH

Předmět původního řízení

Ochrana spotřebitele – Souborné cestovní služby a spojené cestovní služby – Směrnice (EU) 2015/2302 – Ukončení smlouvy o souborných službách pro cesty a právo na odstoupení před zahájením poskytování souborných služeb – Odstoupení od smlouvy z důvodu výskytu nevyhnutelných, mimořádných okolností v cestovní destinaci – Informace před uzavřením smlouvy

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžné otázky

1. Musí být čl. 12 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách (Úř. věst. 2015, L 326, s. 1) vykládán v tom smyslu, že za nevyhnutelné, mimořádné okolnosti v cestovní destinaci nebo jejím bezprostředním okolí, které mají výrazný dopad na poskytování souborných služeb nebo na přepravu osob do destinace a které opravňují spotřebitele k odstoupení od smlouvy o souborných službách pro cesty bez nároku na storno poplatek a na které se cestující odvolává, je nutno považovat rovněž okolnosti, které

- mohou existovat již při uzavření smlouvy o souborných službách pro cesty; nebo
- v okamžiku uzavření smlouvy o souborných službách pro cesty ještě nesmí existovat, ale nastanou nejdříve mezi tímto okamžikem a
 - prohlášením o odstoupení od smlouvy, nebo
 - okamžikem zahájení poskytování souborných služeb?

2. Musí být čl. 12 odst. 2 uvedené směrnice (EU) 2015/2302 vykládán v tom smyslu, že nevyhnutelnými, mimořádnými okolnostmi, které jsou v něm uvedeny, se rozumí takové okolnosti, které

- zúčastněným stranám v době uzavření cestovní smlouvy nejsou známy; nebo
- zúčastněným stranám v době uzavření cestovní smlouvy mohou být známy; nebo
- zúčastněné strany nemohou v době uzavření cestovní smlouvy předpokládat nebo předvídat; nebo
- zúčastněné strany mohou v době uzavření cestovní smlouvy předpokládat nebo předvídat – případně na základě jakých konkrétních kritérií vyplývajících ze směrnice [je mohou předpokládat nebo předvídat]; nebo
- zúčastněným stranám jsou sice při uzavírání smlouvy o souborných službách pro cesty v hrubých rysech známy, ale jejich konkrétní podobu ještě nelze (nanejvýš jen s určitou pravděpodobností) odhadnout (například zda v důsledku již měsíce [v projednávané věci: více než deset] trvající pandemie [v projednávané věci: COVID] v cílové destinaci dovolené budou orgány veřejné moci zavedena dodatečná testování a/nebo omezení vycházení, resp. volný pohyb omezující opatření); nebo

– je třeba posuzovat zcela bez ohledu na stav znalostí zúčastněných osob, výhradně na základě objektivních kritérií – případně jaká z těchto kritérií ze směrnice konkrétně vyplývají?

3. Musí být článek 5 uvedené směrnice (EU) 2015/2302 vykládán v tom smyslu, že informacemi před uzavřením smlouvy, které mají být poskytnuty cestujícímu – zejména informacemi podle čl. 5 odst. 1 písm. f) o „zdravotních formalitách“ -, se rozumí rovněž informace týkající se testování, které je třeba v důsledku pandemické situace absolvovat v destinaci dovolené, a/nebo omezení vycházení nebo volného pohybu?

V případě kladné odpovědi na třetí otázku:

4. Musí být článek 5 uvedené směrnice (EU) 2015/2302 vykládán v tom smyslu, že v případě, že strany po uzavření smlouvy o souborných službách pro cesty vzájemnou dohodou změni (upraví; „změní rezervaci“) podmínky smlouvy o souborných službách pro cesty – například (jako v projednávané věci) s ohledem na jednotlivé cestovní služby ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. a), jako jsou dopravní služby, trasa nebo termín cesty -, musí být informace před uzavřením smlouvy, které mají být poskytnuty cestujícímu, poskytnuty znovu v celém rozsahu (i když nejsou dotčeny „změnou rezervace“) nebo znovu částečně nebo v aktualizované formě?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2302 ze dne 25. listopadu 2015 o souborných cestovních službách a spojených cestovních službách, o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU a o zrušení směrnice Rady 90/314/EHS, zejména článek 5, čl. 12 odst. 2

Uvedené vnitrostátní předpisy

Pauschalreisegesetz (Zákon o souborných službách pro cesty, dále jen „PRG“), zejména § 2 odst. 12, § 4 odst. 1, § 10

Stručné shrnutí skutkového stavu a řízení

- 1 Žalobci jsou spotřebitelé a mají bydliště v Rakousku poblíž německé hranice. První žalovaná provozuje cestovní kancelář a počátkem roku 2021 zprostředkovala žalobcům souborné služby pro cestu na Kubu pořádanou druhou žalovanou.
- 2 Žalobci se dne 20. ledna 2021, kdy byl v Rakousku nařízen Lockdown z důvodu pandemie COVID, obrátili na jim známou pracovníci první žalované cestovní kanceláře.

- 3 Pracovnice cestovní kanceláře pracující ve svém bydlišti je pozvala k sobě domů, kde jim vysvětlila, že cestování je v současnosti spojeno s desetidenní karanténou při návratu do Rakouska, jakož i s povinností podstoupit PCR testy, a že by bylo jednodušší absolvovat zájezd později, což ale žalobci odmítli. Vysvětlila, že lety na Kubu jsou možné, z čehož byla druhá žalobkyně nadšená. Na otázku pracovnice cestovní kanceláře, zda taková cesta pro druhou žalobkyni z důvodu jejího fyzického postižení – mimo jiné je odkázána na invalidní vozík – vůbec přichází v úvahu, odpověděla druhá žalobkyně kladně. Informace z internetových stránek BMEIA (Bundesministerium für europäische und internationale Angelegenheiten, Spolkové ministerstvo pro evropské a mezinárodní záležitosti, Rakousko, dále jen „BMEIA“) pochopili pracovnice cestovní kanceláře a žalobci v tom smyslu, že vstup na území Kuby byl v té době možný, ale pro let i pro vstup na území Kuby byl nutný PCR test. Žalobci byli pracovníci cestovní kanceláře upozorněni na skutečnost, že cestující budou přepraveni do zamluveného hotelu a musí zůstat v hotelovém zařízení až do doby, než bude znám výsledek testu. Skutečnost, že i přes negativní výsledek testu mohou opustit hotelový komplex až po pátém dni, pracovnice cestovní kanceláře nezmínila.
- 4 Žalobci si dne 20. ledna 2021 rezervovali souborné služby pro cestu od 13. února 2021 do 3. března 2021 s letem Mnichov – Frankfurt – Varadero (a zpět) a s ubytováním v hotelu s plnou penzí „all inclusive“.
- 5 V cestovních podkladech, které byly žalobcům zaslány e-mailem ze dne 20. ledna 2021, bylo uvedeno, že cestující musí mít lékařské potvrzení s negativním výsledkem PCR testu na koronavirus (COVID-19) vystavené nejpozději 72 hodin před jejich příletem, a že budou po svém příletu podrobeni dalšímu takovému testu. Následně byly poskytnuty tyto dodatečné informace:

„Z důvodu šíření koronaviru (COVID-19) se od 19. prosince 2020 0:00 hodin až do odvolání varuje před všemi turistickými cestami a všemi cestami, které nejsou nezbytné. Inadále je nutné počítat s trvajícím omezením letecké dopravy a cestování, jakož i s rozsáhlým omezením veřejného života.

– *Úvodní stránka internetové stránky BMEIA*

Vstup na území Kuby: Povolen.

Podmínky: negativní PCR test na SARS-CoV-2, ne starší než 72 hodin při vstupu. Další placený test po příletu na letišti. Žádná karanténa. ...

– *Od 1. ledna 2021 musí být při vstupu do země předložen negativní PCR test na SARS-Co V-2, který nesmí být starší než 72 hodin. Kromě toho jsou příchozí cestující podrobeni testu na COVID na letišti, jehož výsledek by měl být znám v rozmezí 24 až 48 hodin. V současné době činí cena testu 30 USD (platí se kreditní kartou) na osobu. Příchozí cestující musí sdělit svou adresu na Kubě. V případě pozitivního testu budou na této adrese vyzvednuti a umístěni do státního zařízení pro karanténu. V případě negativního výsledku testu je možné se bez omezení pohybovat po celé zemi. ...“*

- 6 Kromě toho bylo odkázáno na aktuální vstupní a zdravotní ustanovení pro rakouské občany uvedené na internetových stránkách BMEIA. Cestující by se měli včas informovat na příslušných zastupitelských úřadech v zahraničí. Nejpozději 48 hodin před odjezdem je třeba se seznámit s aktuálními bezpečnostními doporučeními Auswertiges Amt (Ministerstvo zahraničních věcí, Německo) pro příslušný cílový region a případně obstarat potřebné vstupní dokumenty. Případně je možné, že pro občany jiných zemí než Německa nebo pro občany zemí s vyšším rizikem nákazy COVID platí odlišné podmínky vstupu na území. Je třeba dodržovat platné předpisy týkající se onemocnění COVID-19 u rezervovaných letů. Informace v tomto ohledu jsou k dispozici na internetových stránkách příslušné letecké společnosti.
- 7 Dne 22. ledna 2021 předala pracovnice cestovní kanceláře žalobcům cestovní podklady s tím, že je upozornila na nutnost provedení jednoho PCR testu pro odlet a nového PCR testu na letišti na Kubě. Zda byla řeč o aktuálním stupni varování před cestami BMEIA nebo o tom, že v době rezervování zájezdu dne 20. ledna 2021 bylo pro Kubu vyhlášeno varování před cestami na stupni 6, nebylo možné prokázat. O pětidenní karanténě v hotelovém zařízení nepadla zmínka.
- 8 Dne 12. února 2021 se první žalobce dotázal pracovnice cestovní kanceláře, zda její prohlášení týkající se testů PCR stále platí, což ona po nahlédnutí na internetové stránce BMEIA potvrdila. Předmětem diskuze byly rovněž podmínky vstupu na území Kuby, avšak pracovnice cestovní kanceláře nezmínila pravidlo o provedení placeného testu pátý den po vstupu na území, které bylo zavedeno 6. února 2021. Jaké povinnosti nebo omezení aktivit byly v tomto období vyžadovány od turistů, nebylo možné zjistit.
- 9 Dne 13. února 2021 se žalobci vydali na mnichovské letiště, kde jim nebylo umožněno odcestovat, protože nepředložili PCR test.
- 10 Po jejich návratu a poté, co je pracovnice cestovní kanceláře informovala o případném nároku na paušální náhradu ve výši 85 % ceny zájezdu, se strany dohodly na změně data zájezdu na 20. února 2021 a změně místa odletu na letiště ve Frankfurtu nad Mohanem, přičemž jim byla započtena předtím zaplacená cena zájezdu.

- 11 Dne 19. února 2021 žalobci obdrželi od první žalované cestovní podklady, které opět odkazovaly na internetovou stránku BMEIA, a z těchto dokumentů vyvodili, že jsou sami odpovědní za vstup na území Německa.
- 12 Ve dnech 18. a 19. února 2021 žalobci vyhledávali informace, a to jak na internetových stránkách BMEIA týkajících se Kuby, tak na různých internetových stránkách (BMEIA, ÖAMTC [Österreichischer Automobil-, Motorrad- und Touring Club, Rakouský automobilový, motocyklový a turistický klub], Deutsche Bundesregierung [německá spolková vláda]), ohledně podmínek pro cestu z Tyrolska, které bylo od 14. února 2021 klasifikováno jako oblast s variantou viru, do Bavorska za účelem tranzitu, přičemž získali částečně protichůdné informace o tom, zda a případně za jakých přísných podmínek je takový vstup na území možný.
- 13 Na internetové stránce BMEIA byla ohledně Kuby k datu 18. února 2021, vedle obecných informací pro všechny státy, které byly uvedeny pod bodem 5, uveden následující odkaz, který zde v době uzavření smlouvy o souborných službách pro cesty dne 20. ledna 2021 ještě uveden nebyl: *„Od 6. února 2021 musí být při vstupu do země předložen negativní PCR test na SARS- -2, který nesmí být starší než 72 hodin. Navíc bude příchozí cestující otestován na COVID. V současné době činí cena testu 30 USD (platí se kreditní kartou) na osobu. Dále se musí podrobit povinné placené karanténě v zařízení určeném kubánským státem (nejčastěji hotely). Další placený test 5. den po přiletu. Výsledek by měl být k dispozici v rozmezí 48 až 72 hodin.“*
- 14 Na základě dotazu druhé žalobkyně ohledně „karantény“ na Kubě se pracovnice cestovní kanceláře dne 19. února 2021 obrátila na velvyslanectví Rakouska na Kubě ohledně podmínek vstupu na území. Podle rakouského velvyslanectví by cestující měli zůstat v hotelu až do doby, než by měli výsledek na místě provedeného PCR testu. Do té doby by se ale mohli volně pohybovat v hotelovém komplexu, který by v zásadě nesměl být opuštěn po 20:00 hodině. Pracovnice cestovní kanceláře o tom informovala druhou žalobkyni, aniž by se předtím u druhé žalované informovala o existenci jiných karanténních opatření. O tom, zda byla informace na internetové stránce BMEIA, týkající se provedení dalšího testu pátý den po vstupu na území Kuby, správná, nebyla řeč. Žalobci z toho ale vycházeli, protože přihláška k zájezdu obsahovala odkaz na internetové stránky BMEIA. Vycházeli tedy z desetidenní karantény na Kubě a domnívali se, že se zájezd za takové situace již nevyplatí absolvovat.
- 15 E-mailem zaslaným první žalované dne 19. února 2021 žalobci prohlásili, že se zájezdu „z důvodu nevyhnutelných mimořádných okolností nezúčastní (odstoupení od smlouvy pro zánik důvodu jejího uzavření)“ a požadovali vrácení částky, kterou zaplatili.
- 16 V každém případě ke dni 19. února 2021 platil pro celé území Kuby 6. (maximální) stupeň varování před cestami vyhlášený BMEIA.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 17 Žalobci se od žalovaných společně a nerozdílně domáhají vrácení ceny zájezdu v plné výši. Svůj nárok opírají o porušení informačních povinností, nesprávné poučení, chybné poradenství a zprostředkování, ale také o nevyhnutelné, mimořádné okolnosti, které by byly podstatně ztížily uskutečnění souborných služeb pro cesty a učinily je nepřiměřenými.
- 18 Žalované se domnívají, že nevyhnutelné, mimořádné okolnosti nenastaly. Žalobci údajně věděli o pandemické situaci od počátku a žádné nové okolnosti nenastaly. První žalovaná není jako prodejce cestovních služeb pasivně legitimována.

Stručné vylíčení odůvodnění předběžné otázky

- 19 Soud prvního stupně ve věci samé žalobě vyhověl, když měl za to, že nejvyšší stupeň varování před cestami zjištěný dne 19. února 2021 umožňuje odstoupení od smlouvy podle § 10 odst. 2 PRG, neboť se jedná o mimořádné okolnosti, a to bez ohledu na skutečnost, že pandemie panovala již rok. Žalobci rovněž nebyli schopni předvídat, jaká omezení pro vstup na území Německa, ale i na Kubu budou zavedena, což celkově vedlo k nepřijatelnosti zájezdu. Žalované navíc byly odpovědné za porušení smlouvy zakládající nárok na náhradu škody, které by žalobce opravňovalo k odstoupení od smlouvy.
- 20 Odvolací soud tento rozsudek zrušil a nařídil soudu prvního stupně, aby po doplnění řízení rozhodl znovu. Podmínky odstoupení od smlouvy bez náhrady nebyly splněny, neboť žalobci si rezervovali souborné služby pro cesty s vědomím pandemie a z toho důvodu vydaného varování před turistickými a jinými než nezbytnými cestami, a proto nemají nárok na ochranu. Dodatečná karanténa po testu, který je třeba absolvovat při vstupu na Kubu, nepředstavuje nevyhnutelnou a mimořádnou okolnost významně ovlivňující uskutečnění souborných služeb pro cestu. Prodejci a pořadatelé cestovních zájezdů by sice odpovídali za chyby v informacích, které měly být žalobcům poskytnuty při změně rezervace, podle smluvních podmínek by však žalobci, kteří by při správném informování na druhou cestu nenastoupili a kteří vlastním zaviněním zmeškali první termín cesty, měli nárok pouze na vrácení ceny zájezdu po odečtení kompenzačního paušálu ve výši 85 % ceny souborných cestovních služeb, nikoli však ceny letenky.
- 21 Nyní musí Oberster Gerichtshof (nejvyšší soud) rozhodnout o opravném prostředku „Rekurs“ podaném žalobci proti zrušení rozsudku, kterým se žalobci domáhají obnovení původního rozsudku, kterým bylo žalobě vyhověno. Jako soud posledního stupně je Oberster Gerichtshof (nejvyšší soud) povinen podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, pokud správné použití unijního práva není natolik zřejmé, že není prostor pro důvodné pochybnosti. V projednávané věci takové pochybnosti existují.
- 22 K otázce 1: Pro rozhodnutí sporu je rozhodující výklad čl. 12 odst. 2, resp. článku 5 směrnice (EU) 2015/2302, jímž je třeba se následně řídit při výkladu § 10

odst. 2 a § 4 PRG. Podobné otázky již byly Soudnímu dvoru několikrát předloženy.

- 23 K otázce 2: Pokud jde o výklad čl. 12 odst. 2 směrnice 2015/2302, podle kterého se cestující může dovolávat odstoupení od smlouvy bez storno poplatků, pokud v destinaci nebo jejím bezprostředním okolí nastaly nevyhnutelné, mimořádné okolnosti, nejsou názory právní nauky v německy mluvících zemích jednotné. Zatímco někteří autoři nepovažují za důležité, zda se výjimečné okolnosti vyskytují již v okamžiku uzavření smlouvy nebo v okamžiku podání prohlášení o odstoupení od smlouvy nebo teprve krátce před začátkem zájezdu. Mají za to, že za takových okolností by cestující měl mít prospěch z bezplatného odstoupení od smlouvy i v případě, že si cestující rezervuje souborné služby pro cesty s vědomím pandemické situace – například v důsledku naděje (později nenaplněné), že se situace ještě před zahájením zájezdu zlepší. Jiní se domnívají, že bezplatné odstoupení od smlouvy může být odůvodněno pouze událostmi, které byly v době rezervace nepředvídatelné, neboť předvídatelné okolnosti by nebyly „nevyhnutelné a mimořádné“. Jiní autoři naopak zdůrazňují, že okolnost zakládající právo na odstoupení od smlouvy nemusí být nepředvídatelná. Řada dalších autorů rovněž zdůrazňuje, že osoby, které si rezervují zájezd navzdory vědomí existující rizikové situace, již nejsou hodny ochrany.
- 24 K otázkám 3 a 4: Znění směrnice 2015/2302 ani její body odůvodnění nenabízí žádné jasné vysvětlení toho, jaké předmluvní informační povinnosti mají být uloženy pořadateli a/nebo prodejci zájezdu s ohledem na „zdravotní formality“ uvedené v čl. 5 odst. 1 písm. f) a zda jsou tím míněny rovněž okolnosti týkající se pandemických opatření v místě dovolené, které jsou relevantní pro rozhodnutí.
- 25 Článek 5 odst. 1 písm. f) směrnice (EU) 2015/2302 není na jednu stranu uveden ve výčtu informací v čl. 6 odst. 1, které musí být "nedílnou" součástí smlouvy o souborných službách pro cesty. Na druhou stranu čl. 7 odst. 2 stanoví, že smlouva o souborných službách pro cesty musí obsahovat kompletní obsah dohody, mimo jiné včetně údajů uvedených v čl. 5 odst. 1 písm. f).
- 26 Informace před uzavřením smlouvy mají být podle čl. 5 odst. 1 směrnice 2015/2302 poskytnuty „předtím, než bude cestující vázán smlouvou o souborných službách pro cesty či odpovídající smluvní nabídkou“, nicméně podle tohoto znění zůstává otevřené, zda a v jakém rozsahu existují informační povinnosti, pokud jsou po původním uzavření smlouvy o souborných službách pro cesty její části nově ujednány a následně dohodnuty pozměněným způsobem („změna rezervace“).